

ВІД РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

Черговий, 21-й випуск збірника наукових праць Інституту біографічних досліджень Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського «Українська біографістика» присвячений проблемам теорії і методології сучасної біографіки, висвітленню життєвого й творчого шляху діячів вітчизняної історії, науки та культури.

Центральне місце в ньому належить рубриці, присвяченій 150-річчю від дня народження Лесі Українки. У статтях учених провідних вітчизняних дослідницьких центрів – філологів, істориків, культурологів – зроблено спробу нового творчого прочитання багатьох контекстів біографічного світу ВЕЛИКОЇ УКРАЇНКИ.

Загальновідоме твердження про те, що історія народу – це насамперед історія його найвизначніших представників. Саме такою постаттю для української літератури є письменниця (поетеса, прозаїк, драматург), критик, науковиця, культурна і громадська діячка Леся Українка / Співачка досвітніх огнів / Дочка Прометейя / Ломикамінь / Лариса Косач, чії твори сягнули мистецьких верховин. Роль її особистості в самоідентифікації української культури важко переоцінити, а її творчість засвідчує органічний розвиток вітчизняного письменства в світовому культурному просторі й укотре доводить: геніальний митець належить не лише своєму часові. Його думки, ідеї, художні образи живуть набагато довше, ніж сам автор, стають духовним скарбом, до якого повсякчас звертаються нащадки.

Біографія геніїв щоразу перечитується під кутом зору певної доби, що знаходить у їхніх життєписах відповіді на свої запитання, розв'язання насутих проблем. Представниця старовинного українського козацько-старшинського роду Лариса Косач, яка вільно володіла багатьма європейськими мовами й чудово знала світову культуру, високо піднесла рідне слово в часи, коли шовіністична імперія в указах оголошувала, що ніякого українського народу та мови не було, нема і бути

не може. Віками поневолений, розгублений, зневірений народ отримав «благословенне слово, що гартує» (поема «В руїнах») з уст тендітної дівчини, що усвідомлювала себе й своє призначення. Те, що вона зробила за 29 років творчої праці, зостається «історичним моментом в культурнім нашій поступі» (М. Грушевський).

Рецепція постаті Лесі Українки перебуває в постійній динаміці, що закономірно для вивчення особи письменниці, роль якої в національній літературі є унікальною. Понад століття, які відділяють нас від завершення її життя, позначені постійним пошуком шляхів осягнення художнього і біографічного світу поетеси, що суттєво розширює горизонти сприйняття її творчої спадщини. Осмислення постаті Лесі Українки в національному й світовому культурному просторі нині перебуває в зовсім іншому проблемно-тематичному вимірі. Сучасні дослідження пов'язані з рецепцією її творчої спадщини, сприйняттям і звучанням її слова, художніх, естетичних, світоглядних ідей і громадянських переконань у дискурсі культури та суспільного життя, тобто насамперед із оцінкою її місця в літературно-художніх процесах, ідейних протистояннях, міжкультурних комунікаціях. Найбільш резонансними за останні десятиріччя стали праці Тамари Гундорової, Ніли Зборовської, Світлани Кочерги, Галини Левченко, Марії Моклиці, Соломії Павличко, Ярослава Поліщука, Сергія Романова, Тамари Скрипки, Лукаша Скупейка та інших.

Цьогоріч вразила палітра подій, присвячених 150-річному ювілеєві поетеси. Преса, телебачення та соцмережі були переповнені матеріалами про її життя і творчість, проводилися різноманітні читання, конкурси, флешмоби, конференції – усе це дало можливість по-новому побачити одну з найяскравіших постатей української культури межі ХІХ–ХХ століть.

Навколо безсмертного імені в цьому випуску збірника згуртувалися історики, філологи – усі шанувальники геніальної мисткині. У біографічному й художньому світі Лесі Українки повсякчас відкривається щось невідоме раніше. Дослідники не оминають і загальновідомих фактів, пов'язаних із її біографією, виходячи, однак, на нові обрії їх осмислення. Тексти, представлені у виданні, свідчать про певну зрілість лесезнав-

чого біографічного дискурсу і, сподіваємося, зроблять постать письменниці цікавішою та наблизять до сучасності.

Матеріали, пропоновані у збірнику, засвідчують, що ця мугутня, духовно напрочуд сильна жінка була унікальною людиною, взірцем реальної дії не лише для свого часопростору, а й для нас, нащадків. І справжньою даниною пам'яті Лесі Українки має бути усвідомлене звернення до її неперехитного слова, щоденна праця для розбудови української держави та постійне обстоювання наших національних інтересів.

Поряд з лесезнавчою проблематикою вагоме місце в збірнику належить питанням історичного шляху та сучасного розвитку української біографіки, а також біографічним студіям, присвяченим мало відомим, призабутим нині постатям і сторінкам минулого.

Зокрема, у традиційній для збірника рубриці «Теорія і методологія сучасної біографії» представлені статті Н. І. Любовець про ідейне протистояння діаметрально протилежних за своїми світоглядними засадами національно-патріотичного та істпартівського дискурсів в українському мемуарному наративі 20–30-х років ХХ ст.; С. В. Жигун з аналізом механізмів перетворення в біографічній романістиці реальної постаті на символічну через відхід від історичних реалій та застосування принципів вибірковості в поданні фактів; О. Є. Бондаревої, яка на великому матеріалі детально розглядає характерні тенденції та культурні контексти розвитку сучасної української драматургічної біографіки.

У рубриці «Біографічні студії» публікуються дослідження О. І. Боня про майже невідомі нині нашим сучасникам сторінки творчого життя київського літературного співтовариства 20-х років минулого століття та А. В. Стародуба, у якому через біографію православного митрополита Варшавського і всієї Польщі Макарія окреслено реалії церковного життя в непростих суспільно-політичних обставинах минулої доби.

Новацією 21-го випуску «Української біографістики» стала рубрика «Книга та особистість». Уміщені в ній статті О. Ю. Курганової про меценатів української книговидавничої справи доби бароко, М. М. Будзар та Є. А. Ковальова, присвячена бібліотеці відомого вітчизняного бібліофіла Григорія

Галагана як джерелу до його інтелектуальної біографії, розкривають важливі сторінки наукового і культурного життя України.

Редакційна колегія «Української біографістики» висловлює сподівання, що матеріали збірника стануть у пригоді науковцям, сприятимуть розширенню проблемно-тематичного діапазону та вдосконаленню методів біографічних досліджень, майстерності біографічного письма, розвиткові плідної комунікації вчених-біографістів з читацькою аудиторією. Адже метою біографіки є піднесення інтелектуального й духовного життя нашого громадянства, сприяння збереженню цінностей, досвіду і традицій попередніх поколінь, консолідації суспільства.